

Společně utváříme budoucnost: Právo stojí na charakteru a historické paměti, říkají právníci ze ZČU

24.11.2025 - Andrea Čandová | Západočeská univerzita v Plzni

Dvojice právníků, které spojuje Plzeň i oddanost oboru, vysvětluje, proč se bez minulosti nedá rozumět současnosti. Stanislav Balík a Petra Hrubá Smržová předávají dalším generacím, že dobrý právník je hlavně slušný člověk. Stovky jejich absolventů jsou dnes v advokacii i státní správě.

Setkání s nimi působí jako vstup do pracovny, kde se čas řídí vlastním rytmem a věty mají váhu i lehkost zároveň. Děkan a emeritní předseda Ústavního soudu Stanislav Balík (SB) vyzařuje klid mistra, který zná každý záhyb právních dějin. Petra Hrubá Smržová (PS), která byla jeho žačkou a dnes je jeho proděkankou, přináší svěží vítr a schopnost podívat se na staré věci novými očima. Jako by se v Plzni na Fakultě právnické ZČU potkala tradice s temperamentem. A člověk má chuť v téhle klidné zóně chvíli pobýt.

Oba ve své praxi i výuce kladete důraz na právní dějiny. Co nám tedy dějiny mohou říci o dnešních zákonech?

SB: Řekl bych, že právní dějiny jsou nejdůležitější obor právnického studia, protože pomáhají uchovávat historickou paměť a dá se říci, že mnohé nebo téměř vše už se v obdobné podobě jednou odehrálo. A právě v tom najdeme to nejlepší poučení.

PS: Ano, je pravdou, že člověk v průběhu života zapomíná, a často zapomíná přesně to, co by zapomenout neměl. A proto je dobré, že existuje tento právní obor, který se zabývá minulostí. Minulost je poučením, a to nás spojuje.

Cítíte se být architekty práva? Nebo komu tato role podle vás přísluší?

PS: Být architektem práva je takový cíl, ale není možné, aby člověk sám o sobě řekl, že je architektem práva. To musí posoudit ostatní.

SB: Já se cítím být bodyguardem spravedlnosti a musím říct, že mám její jasnou představu. Je to zralá, moudrá žena s krásnými očima. A abych tu roli bodyguarda mohl plnit, snažím se pochopit to, co nazval Charles-Philippe de Montesquieu, duchem zákonů.

Co jste se jeden od druhého naučili o pohledu nejen na zákony, ale i na svět?

SB: Ve správné společnosti a ve správné firmě nebo i na fakultě musí fungovat trojgenerační systém. Takže já bych řekl, že jsem ten veterán, od něhož se očekává, že bude předávat historickou paměť. A paní proděkanka je ta akční střední generace, od níž se učím být stále alespoň trochu akční i já, i když už jsem starý muž.

PS: Mně osobně se vybavuje vzpomínka, když jsem jako studentka v 90. letech seděla na hodině a ať už to byl pan profesor nebo současný pan děkan, fascinovalo mě jejich zaujetí oborem, který přednášeli. Byli v takovém tom flow. A to je velký dar – když vidíte někoho, kdo dělá práci se zápalem a bere ji jako poslání. Takže já na panu děkanovi obdivuji nadhled a noblesu, kterým mě neustále učí.

Těch generací právníků se u vás propojuje více než jen vy dva, jak naznačujete. Pane děkane, na fakultě působil už váš tatínek, který Vám, paní proděkanko, vedl diplomovou práci a byl vaším školitelem. Co vám oběma předal?

SB: Můj tatínek byl mým neformálním učitelem od dětství a formálním na Právnické fakultě Karlovy univerzity. Musím říct, že pro mě byl velkým vzorem, excelentním přednášečem. Předal mi moudrou radu, kterou mu kdysi dal profesor Arnošt Wenig- Malovský, že studenti musí poznat, že pedagog je má rád, a že stejně tak má rád svůj obor.

PS: Jak pan děkan, tak jeho tatínek, pan profesor, mi předali lásku k právu, neustálou touhu po poznávání, ale i po práci na sobě samé. A také to, jak být dobrým a slušným člověkem.

Jaké vlastnosti by měl mít dnešní právník, advokát? Co si jedna generace právníků předává druhé a co se naopak musí nechat zaniknout?

PS: Dnešní rychle se vyvíjející svět je hlavně o spolupráci. Lidé by měli spolupracovat, protože každý člověk je originál a přináší svou osobností něco jedinečného. A důležitá je spolupráce napříč generacemi.

SB: Studentům připomínám Quintilianovu větu, že právník by měl být především slušný člověk. Proto na naší fakultě klademe velký důraz na výuku profesní etiky, protože právo je minimum morálky a s tím slušný právník nevystačí. Měl by vědět, že chrání trvalé hodnoty, jako je demokracie, právní stát, lidská a občanská práva. A na tom by se mělo trvat bez ohledu na to, že zákon bude mít 125 novelizací.

Kromě Plzně vás spojuje také Brno — paní proděkanka se tam narodila, pan děkan tam 10 let působil na Ústavním soudu. O vás se tedy dá říct: potkali se v Plzni. Proč v Plzni?

PS: Mým snem bylo studovat práva už od jedenácti let, takže jsem už od druhého stupně základní školy směřovala své kroky na právnickou fakultu. Byla to doba, kdy se začaly otevírat nové možnosti. V České republice byly čtyři právnické fakulty. Podala jsem přihlášku na všechny čtyři a rozhodnutí o přijetí přišlo z Plzně.

SB: Na Ústavním soudu jsem působil až později, než jsem přišel učit do Plzně. Ale musím říct, že mám zčásti moravské kořeny po rodičích mého tatínka a zčásti západočeské, protože babička pocházela z Letin a děda z Chocenic. Takže jsem byl velice rád, že jsem dostal příležitost učit na Fakultě právnické v Plzni.

Fakulta právnická ZČU je nejmladší z právnických fakult v ČR, založená byla v roce 1993 a letos je jí 32 let. Už je tedy fakulta dospělá? Už má tradici? A co byste jí popřáli?

SB: Fakulta je dospělá a prochází situací, kdy dnešní pedagogové středního věku jsou už jejími absolventy. Naše fakulta má nesmírnou výhodu v tom, že se na ní snažíme nejen vzdělávat, ale také vychovávat, být přátelští. Je tam, řekl bych, velmi kolegiální tým a bezvadná parta, kterou můžeme nazývat akademickou obcí.

PS: Už se blíží Kristova léta, takže můžeme říci, že je dospělá. Byla jsem jedním z prvních ročníků, které fakultu vystudovaly, a za tu dobu už z jejích řad vyšlo několik tisíc absolventů, kteří se uplatnili jak v klasických právnických profesích, tak ve veřejné správě nebo v podnikání.

Jak obvykle reagujete na zlé jazyky, které ještě dnes, po 16 letech, mluví o tom, že v Plzni se to dá zvládnout za 3 měsíce?

PS: Vzkazuji jim: važte slova. Znáte opravdu všechny informace? Pojdte zkusit studovat k nám. Budete procházet několika studijními kontrolami, budete muset zvládnout všechny povinné i povinně volitelné předměty, souborné zkoušky. Máme několik státních závěrečných zkoušek, musíte napsat a obhájit kvalifikační práci. A to všechno v časovém limitu, který na to máte.

SB: Ti, nebudu je chválit označením typani, kteří připomínají 16 let starou epizodu, jsou pro mě dnes trapní hlupáčkové.

<https://info.zcu.cz/Spolecne-utvarime-budoucnost--Pravo-stoji-na-charakteru-a-historicke-pameti--rika-ji-pravnici-ze-ZCU/clanek.jsp?id=8827>